

ТЕМА 6

РИНКИ РЕСУРСІВ ТА РОЗПОДІЛ ДОХОДІВ

*Доходи, як і черевики, мають бути до міри,
бо якщо вони малі, то ускладнюють рух
і завдають масу неприємностей, ну а якщо
завеликі, то легко спіткнутися й упасти.
(Ч. Колтон)*

1. Ринки ресурсів, їх значення та види.
2. Ринок праці.
3. Ринок природних ресурсів.
4. Ринок капіталу.
5. Доходи в ринковій економіці.

Основна література

1. Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С. Політична економія. – К., 2000. – (Тема 13, 15 – с. 299-324, 343-365).
2. Воробйов Є.М. та ін. Економічна теорія: Посібник вищої школи / Під заг. ред. Є.М.Воробйова. – Харків; Київ, 2001. – (Глава 14, 21 – с. 265-289, 430-448).
3. Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М.Тарасевича. – К., 2006. – (Глава 9 – с. 208-238).
4. Економічна теорія. Політекономія: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – К., 2003. – (Глава 12, 13, 16 – с. 274-325, 374-381, 392-396).
5. Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: Навч. посібник. – К., 2005. – (Розділ 14, 15, 16 – с. 187-218, 233-236).
6. Палехова В.А. Політична економія. – Миколаїв, 2001. – (Розділ III, тема 6-7, 9 – с. 51-56, 72-78).
7. Політекономія / За ред. Ю.В.Ніколенка. – Київ, 2003. – (Глава 7, 8, 10,12 – с. 173-179, 185-189, 218-244, 258-283).

Додаткова література

1. Базелер У., Сабов З., Хайнрих Й., Кох В. Основы экономической теории: принципы, проблемы, политика.

- Германский опыт и российский путь. – СПб., 2000. – (Глава 11, п. 2, 26 – с. 282-293, 663-690).
2. Камаев В.Д. и колл. авт. Экономическая теория: Учебник. – М., 1998. – (Раздел II – с. 209-225).
 3. Курс экономической теории / Под ред. М.Н.Чепурина, Е.А.Киселевой. – Киров, 2002. – (Глава 11, 12, 13, 24 – с. 245-308, 585-605).
 4. Теоретическая экономика. Политэкономия: Учебник для вузов / Под ред. Г.П.Журавлевой и Н.Н.Мильчаковой. – М., 1997. – (Глава 13, 17, 18 – с. 209-221, 278-286).
 5. Хейне П. Экономический образ мышления. – М., 1997. – (Глава 12 – с. 357-380).
 6. Экономика. Учебник / Под ред. А.И.Архипова, А.Н.Нестеренко, А.К.Большакова. – М., 1999. – (Глава 6 – с. 139-162).
 7. Экономическая теория (политэкономия): Учебник / Под общей ред. акад. В.И. Видяпина, акад. Г.П. Журавлевой. – М., 1999. – (Глава 11, 18 – с. 167-180, 260-267).

Основні категорії

Виробнича функція, ефект заміщення, ефект доходу, економічна рента, диференційна рента, позичковий капітал, часові переваги, позичковий відсоток, крива Лоренца, коефіцієнт Джині.

Контрольні завдання

1. Чим відрізняється ринок робочої сили від ринку товарів?
2. Наведіть приклади, коли недотримання законів ринку призводить до збільшення рівня безробіття.
3. Опишіть методи підвищення зарплати, що використовуються профспілками. Оцініть необхідність кожного з них з точки зору: а) профспілки; б) суспільства в цілому.
4. Останнім часом на вулицях Києва з'явилися баннери зі словами: “Країні не вистачає космонавтів, футболістів і лауреатів “Оскара”. Але чому немає баннерів про фінансистів і будівельників? Невже їх достатньо в нашій країні? Як Ви можете пояснити це явище?
5. Президент компанії, відомий музикант, юрист можуть заробляти сотні тисяч доларів за рік, а звичайний службовець – набагато менше. Проаналізуйте різницю в заробітній платі і сформулюйте відповідь: які чинники обумовлюють диференціацію заробітної плати?

6. Упродовж дня робітник виготовляє 200 виробів, отримуючи винагороду за них відрядно. Відрядна розцінка на 1 виріб – 0,2 грн. Припустимо, що внаслідок проходження курсів підвищення кваліфікації продуктивність праці робітника зросла на 15%. Як це позначиться на величині відрядної розцінки і денного заробітку робітника? Яка існує залежність між продуктивністю праці і заробітною платою?
7. Чому в центральній частині міст розташовано дуже мало АЗС? У місцях з таким напруженим рухом власник станції міг би непогано заробити. Чому ж їх тоді так мало?
8. Власник землі має ділянку, яку обробляє самостійно. Ділянка належить до кращих земельних угідь. Чи отримує цей власник ренту?
9. Оберіть умови, які сприяють отриманню першої або другої диференційної ренти: а) природна родючість ґрунту; б) рівень технічного забезпечення; в) впровадження досягнень агробіологічних наук; г) кліматичні умови; д) близькість до ринку збуту; е) рельєф місцевості.
10. Під однаковими зерновими культурами зайняті три рівні за площею земельні ділянки:

Земельні ділянки	Авансований капітал, од.	Середня норма прибутку, %	Врожай, т
Краща	200	10	35
Середня	200	10	29
Гірша	200	10	24

Знайдіть суму диференціальної ренти з 1-ї, 2-ї ділянок.

11. Чи вірним є твердження: “Рента не виконує жодної спонукальної функції в економіці”?
12. Ірвінг Фішер написав книгу, яку назвав “Теорія відсотка”. Як підзаголовок він указав: “який визначається нетерплячим бажанням витратити гроші і можливостями вкладення капіталу”. Поясніть, що це означає.
13. Спробуйте зобразити криву, що описує залежність зміни ставки відсотка по кредитах в залежності від зміни терміну кредитування. Який характер цієї залежності – прямий чи зворотний? Із чим це пов’язано?
14. В одному з економічних словників наводиться визначення кредиту як “угоди між партнерами щодо надання у власність майна або грошей”. Ким стає позичальник – власником чи

користувачем майна або грошей? Чи може він вільно розпоряджатися майном, грошима? Як кредит може збільшити власність позичальника?

15. Визначте, скільки фактично грошей Ви сплатите, якщо візьмете кредит для купівлі квартири вартістю в 30 тис. дол. під річний відсоток 12% на 20 років? Чи вигідний кредит? Чому все більше людей в Україні віддають йому перевагу при купівлі речей тривалого користування?
16. Чому ніби позитивні зрушення в соціальній політиці України та Росії з кінця 90-х років по сьогодні не зменшили, а поглибили диференціацію населення за рівнем доходів (з даними Держкомстату України, співвідношення сукупних витрат 20% – найбільш та 20% – найменш забезпеченого населення зросло з 4,2 раза у 1999 році, до 5,7 раза – за 9 місяців 2004 року)? Чи можна позбавитися значної диференціації в доходах?
17. Досліджено доходи і витрати трьох однакових сімей: сім'я А витрачає на продукти харчування 70% доходу, сім'я Б – 56% доходу, сім'я В – 40%. Яка з сімей живе заможніше? Що сьогодні може визначати рівень заможності родини?
18. Як Ви розумієте рівність та соціальну справедливість? Чи змінюються погляди на ці поняття в нашій країні протягом останнього часу? (**Висловіть свою думку письмово.**)

Тестові завдання

1. Коли почалося становлення ринку праці:
 - а) в індустріальному суспільстві;
 - б) в доіндустріальному суспільстві;
 - в) у феодальному суспільстві;
 - г) у капіталістичному суспільстві;
 - д) у первіснообщинному суспільстві?
2. Основними економічними важелями механізму ринку праці є:
 - а) попит, пропозиція, податок;
 - б) пропозиція, зарплата, прибуток;
 - в) попит, ціна, прибуток;
 - г) попит, пропозиція, зарплата?
3. “Ефект доходу” для індивідів, які пропонують трудові послуги, – це:
 - а) більше часу на працю;
 - б) збільшення частки вільного часу;
 - в) звільнення з роботи;

- г) коли кладуть гроші до банку і не працюють?
4. Рішення про пропозицію праці приймають:
- а) працівники;
 - б) студенти;
 - в) роботодавці;
 - г) держава?
5. У марксистській політекономії робоча сила вважається:
- а) послугою;
 - б) пропозицією;
 - в) товаром;
 - г) засобом виробництва?
6. У немарксистських економічних школах робоча сила вважається:
- а) послугою;
 - б) робочою силою;
 - в) засобом виробництва;
 - г) товаром?
7. У класичній моделі конкурентного ринку:
- а) можливий довготривалий дефіцит робочої сили;
 - б) виключені заборгованості по заробітній платі;
 - в) можливе вимушене безробіття;
 - г) неможливе вимушене безробіття;
 - д) розмір зарплати визначають профспілки?
8. Встановлення мінімальної заробітної плати в законодавчому порядку:
- а) позитивно впливає на всю економіку;
 - б) спричиняє зростання безробіття за інших рівних умов;
 - в) спонукає працівників об'єднуватися в профспілки;
 - г) зменшує роль освіти при отриманні роботи?
9. Відрядна заробітна плата сплачується на основі:
- а) відпрацьованого часу;
 - б) на основі виробітку за певний час;
 - в) за комплекс робіт у цілому;
 - г) немає вірної відповіді?
10. Ринок праці – це:
- а) ринок, де взаємодіють продавець і покупець робочої сили;
 - б) служба зайнятості;
 - в) кадрове агентство?

11. Попит на працю на ринку пред'являють:
- а) робітники;
 - б) роботодавці;
 - в) державна служба зайнятості;
 - г) домогосподарства?
12. Пропозиція праці надходить від:
- а) жінок і чоловіків;
 - б) роботодавців;
 - в) індивіда в працездатному віці?
13. На ринку праці між роботодавцем і найманим робітником укладається угода про наймання на роботу, в якій умови:
- а) взаємовигідні;
 - б) добровільні взаємовигідні та обопільно невивідні;
 - в) лише обопільно невивідні?
14. Припустимо, що деякий ринок праці знаходиться в рівновазі. Що повинно статися, щоб заробітна плата знизилася:
- а) зріс попит на продукти, що виробляються;
 - б) знизилася небезпека отримати травму в цій професії;
 - в) підвищилася заробітна плата в альтернативних професіях;
 - г) всі відповіді вірні?
15. Попит на працю і будь-які ресурси є похідним, тобто:
- а) залежить від попиту на продукцію, яка виробляється за допомогою даного виду праці;
 - б) залежить від прибутку родини та її становища;
 - в) залежить від добробуту родини?
16. Реальна заробітна плата – це:
- а) грошова сума, одержана робітником за виконану роботу;
 - б) грошова заробітна плата, з якої вираховані податки;
 - в) кількість матеріальних благ і послуг, які працівник може за неї придбати;
 - г) грошова допомога робітникові?
17. Пропозиція землі за неокласичною теорією:
- а) завжди є обмеженою;
 - б) має чітку залежність від ціни землі;
 - в) коливається в залежності від ринкової кон'юнктури;
 - г) всі відповіді вірні?
18. Монопольна рента пов'язана із:
- а) унікальністю земельних ділянок;
 - б) пануючим становищем фірми-виробника на ринку;

- в) державною монополією на виробництво даного товару;
- г) всі відповіді вірні?

19. Абсолютна рента збирається:

- а) з поганих ділянок з низькою родючістю;
- б) з ділянок, де використовується висока продуктивність праці;
- в) з ділянок, що мають родючі ґрунти;
- г) з усіх ділянок землі?

20. Номінальна відсоткова ставка – це:

- а) ставка, виражена у грошах за поточним курсом (без урахування інфляції);
- б) ставка, яка враховує вплив інфляції;
- в) облікова ставка НБУ;
- г) ставка рефінансування?

21. Реальна відсоткова ставка:

- а) ставка, виражена у грошах за поточним курсом (без урахування інфляції);
- б) ставка, яка враховує вплив інфляції;
- в) облікова ставка НБУ;
- г) ставка рефінансування?

22. Кредит, при якому заставою при наданні позик є нерухомість, зокрема земля, називається:

- а) міжбанківським;
- б) споживчим;
- в) іпотечним;
- г) довгостроковим?